

DEN BALTISKA

TRAGEDIEN

DEN frihetsbådande röda fanan vajar åter segerrikt över Estlands jord.» Det är Estlands sovjetryske Quisling, presidenten Johannes Vares i den estniska SSR:s högsta sovjets presidium, som efter ryssarnas snabba framträngande i Estland utsänt ovanstående paroll. Säkerligen ha liknande segerjubel intonerats från sovjetquislingarna i Lettland och Litauen.

Intet kan vara säkrare, än att Rysslands förnyade framträngande i Baltikum, av de berörda folkens kompakta majoriteter betraktas inte som något »frihetsbådande» utan tvärtom som en namnlös olycka. Minnena från 1940—41 års sovjetera, med dess nationalisering av egendom och stora deportationer av de ledande till det inre och okända av Ryssland, ha inte kunnat skingras genom den otroligt opsykologiska, hänsynslösa behandling, som tyskarna under sina tre års interregnum låtit balterna vederfaras. I stor utsträckning synas balterna, oberoende av politisk åskådning, ha sökt att med vapen värja sig mot ryssarna. De ha fruktat för sin existens inte blott som fria folk utan också — för första gången — som tusenåriga, samlade nationaliteter.

Att dessa nationaliteter verkligen stå inför faran att upplösas visar fallet Litauen. Enligt uppgift skulle ungefär 400,000 litauer i somras hals över huvud ha flytt till Tyskland undan den anstormande, ohejdbara Röda armén. Tidigare under kriget ha åtskilliga tiotusental dels deporterats till Sovjetryssland, dels i samband med den tyska »hemtagningen» av balttyskar, rest med till Tyskland. Dessutom ha kriget, tvångsarbete o. likn. krävt stora offer. Nu förestå, enligt meddelanden från den litauiska befrielsekommittén i Litauen, nya tvångsmässiga eller »frivilliga» folkförflyttningar till Ryssland av dem, som inför NKDV anges som frihetsvänliga eller sovjetfientliga. Och den ryska infiltreringen kan börja med de — enligt uppgift — 200,000 ryssar, som flydde undan eller med den retirerande tyska armén in i Litauen. På så vis kan

en hel fredlig nationalitet på några år sprängas och skingras, utan någon egen skuld.

I den stora världsuppgörelsen har de baltiska folkens tragedi föga uppmärksammats eller i vart fall föga debatterats. Inte ens i det ögonblick, då ridån kanske för långliga tider, kanske för alltid går ner över dessa nationaliteter, som i förhållande till sitt fåtal och sin fattigdom mäktat göra så stora skapande insatser, har världen haft tid att ägna dem en tanke, än mindre någon omtanke. I Sverige stå stora kretsar av professionella frihetsmän likgiltiga; de finnas rentav, som anse högsta orätt i Holland, Belgien, Tjeckoslovakien, Norge, Danmark etc. vara högsta rätt i Estland, Lettland och Litauen. Detta visar bättre än något, hur ensidigt och förblindande hatiskt många svenskar se på de mindre folkens rätts- och frihetsproblem.

Svensk Tidskrift har många gånger under de senaste åren appellerat till opinionen om förståelse för de baltiska folkens rättmätiga frihetskrav. Den enda uppgift, som i nuvarande världsläge synes återstå för Sverige, är att utan eftergifter mot Ryssland eller våra hemmabolsjeviker bistå de baltiska flyktingarna så mycket som det rimligen står i vår makt. Detta måste vara en hedersförpliktelse för oss inte minst med tanke på våra nära historiska förbindelser med dessa folk. Ungefär trettiotusen balter, huvudsakligast ester, torde ha flytt undan från det väntade sovjetryska väldet till vårt land. Den allra största delen av estlandssvenskarna torde nu ha kommit över till Sverige — givetvis då bortsett från den stora kontingent manliga estlandssvenskar, som deporterades under rysstiden 1940/41. Säkerligen ha åtskilliga flera ester varit på väg hit men gått sin undergång tillmötes i Östersjöns stormar. (Likaså säges det, att de ester, som tidigare flytt till Finland undan tyskarna men som vid ryssarnas anstormning mot Estland återvände för att delta i försvaret av sitt hemland, till allra största delen stupat eller tillfångatagits.) Sammansättningen av de baltiska flyktingförläggningarna i Sverige visar, att alla yrken — även jordbrukare och arbetare äro talrika — och alla politiska tänkesätt äro representerade. Så stora svårigheter som flyktingar alltid måste vänta sig vid omplanteringen i ett främmande land kan det inte ha varit hoppet om ljusare ekonomiska betingelser utan fruktan för någonting ovisst, som drivit dem till uppbrott från tusenåriga bosättningsplatser.

Att döma av Ny Dags häftiga artiklar ser Ryssland med ytterst oblida ögon, att en så stor del av den baltiska befolkningen flytt.

De hårda kommunistiska angreppen på U. S. A. — som ännu inte erkänt de baltiska staternas införlivning 1940 i Sovjetunionen — för finansiell hjälp åt de baltiska flyktingeskarorna är i detta sammanhang synnerligen betecknande. På den svenska flyktingepolitiken kunna sovjetregeringens känslor inte rimligen utöva någon inverkan. Sverige har under detta krig öppnat sina gränser för alla slags flyktingar, även en mängd kommunister. Vi ha ansett denna vidhjärtade flyktingepolitik motiverad med hänsyn till den ohyggliga vedergällning, som diktaturstaterna hade i beredskap åt dem. Även de baltiska flyktingarna, bland vilka representanter för ytterlighetsriktningar torde vara mycket få, kunna vid en förpassning eller utlämning till Ryssland räkna med risker för liknande vedergällning. Balterna böra därför komma i åtnjutande av den asylrätt, som varit Sveriges traditionella. Sannolikt torde många av de manliga balterna efter kriget vilja fara vidare till något annat land, därför att de i Sverige endast i ringa grad kunna tänkas få en sysselsättning, som svarar mot deras utbildning och kapacitet.

Inför den baltiska tragedien måste vi svenskar också högeligen beklaga, att Östersjöns ostkust, såsom åtminstone tills vidare är troligt, kommer att flyttas längre österut än någonsin tidigare i historien. De gamla fria förbindelserna mellan de baltiska områdena och Sverige, som funnos även under tsartiden, komma helt säkert att starkt beskäras. Den vida nordiska kultursfären står inför sitt förkrympande. Krigets förödelse i Dorpat, Riga och framför allt Narva — det vackraste minnesmärket över den svenska stormaktstiden, vilket helt bevarades ännu på 1930-talet men som i somras fullständigt ödelades — beteckna även för Sverige stora, delvis oersättliga förluster av gemensamma kulturella värden. Och ändock äro dessa förluster ringa i jämförelse med de lidanden, som dessa sällsynt dugande, kraftiga, aktiva folk under krigets långa år oförskyllt haft att genomgå, och den marterande hopplöshet, som nu när friheten förloras måste gripa omkring sig bland dem.